

JZU „DOM ZDRAVLJA“ ŽIVINICE

Služba porodične/obiteljske medicine

INFORMATIVNI MATERIJAL ZA PACIJENTE

UPUTE O PRIPREMAMA ZA MIKROBIOLOŠKE PRETRAGE – M

M1: Upute za prikupljanje uzorka za spermogram i spermokulturu;

M2: Upute za prikupljanje uzorka 24 - satne mokraće;

M3: Uzimanje stolice za pretrage na mikroorganizme;

M4: Urinokultura – način uzimanja uzorka urina;

M5: Urinokultura – način uzimanja uzorka urina iz katetera;

M6: Urin – sakupljanje urina u vrećicu kod male djece;

M7: Sputum – uzimanje uzorka za bakteriološki pregled

M1. UPUTE ZA PRIKUPLJANJE UZORKA ZA SPERMIOGRAM I SPERMOKULTURU

Obavezna je apstinencija 2 – 7 dana (ne smije se izbacivati sperma za vrijeme trajanja apstinencije;

ako je apstinencija prekratka spermiji su nezreli, ako je preduga spermiji se mogu izlučiti mokraćom).

Sakupljanje ejakulata može se obaviti kod kuće ili u laboratoriju. Ukoliko se sakuplja kod kuće, uzorak donijeti u laboratorij u što kraćem vremenu (do 30 min), bez velikih temperaturnih promjena.

Ruke i spolovilo trebalo bi oprati sapunom i dobro isprati vodom. Uzorak ejakulata za izradu spermioograma dobiti masturbiranjem. Izbjeći kontakt spolovila i/ili ruku s vaginom, ustima ili anusom jer ti kontakti mogu zagaditi uzorak sperme.

Izbjeći upotrebu prezervativa i lubrikanata jer sadrže spermatocidne tvari.

Sva količina ejakulata treba se sakupiti izravno u sterilnu posudu (prvi mlaz sadrži najveću koncentraciju spermija; ako dođe do gubitka nekog volumena to treba napomenuti osoblju u laboratoriju).

Izbjegavati upotrebu alkohola i ostalih sredstava ovisnosti. Izbjegavati sakupljanje uzorka neposredno nakon bolesti (posebno febrilnih stanja).

M2. UPUTE ZA PRIKUPLJANJE UZORKA 24 - SATNE MOKRAĆE

1. Nabaviti čiste boce koje mogu primiti barem 2 litre tekućine (npr. dvije prazne i čiste boce od vode) i po potrebi lijevak kojeg ćete kasnije baciti.
2. Prva jutarnja mokraća prvog dana prikupljanja se ne uzima.
3. Mokraću iz svakog daljeg mokrenja prikupljate u pripremljene boce.
4. Zadnje mokrenje u bocu je prvo jutarnje mokrenje drugog dana.
5. Važno je prikupiti svu mokraću u vremenu od 24 sata jer je inače rezultat netačan.
6. Boce, t.j. uzorak 24 - satne mokraće, donijeti u laboratorij tokom istog jutra.

M3. UZIMANJE STOLICE ZA PRETRAGE NA MIKROORGANIZME

Kada se sumnja na akutno oboljenje probavnog trakta **bakterijske ili virusne etiologije**, potrebno je uzorak stolice veličine oraha staviti u posudicu s navojem (može se dobiti u laboratoriju ili nabaviti u ljekarni), dobro zatvoriti i unutar 2 h dostaviti u laboratorij.

Za defekaciju upotrijebiti noćnu posudu ili primijeniti sličan postupak, jer je važno da stolica nije kontaminirana vodom iz toaletne školjke ili urinom. Ako u stolici ima sluzi ili krvi, takav sadržaj svakako uključiti u uzorak.

Pretragu na parazite je optimalno učiniti na tri uzastopna uzorka stolice. Treba slijediti gore naveden postupak uzimanja uzoraka. Prethodna primjena barijevih soli, mineralnog ulja, uzimanja antacida na bazi bizmuta i terapija antibioticima nepovoljno utiču na pretragu, pa stoga treba od tih intervencija do davanja uzoraka proći 2 - 3 sedmice.

Perianalni otisak: Za pretragu je potrebno prethodno u laboratoriju zatražiti stakalce s ljepljivom trakom. Ujutro, neposredno poslije buđenja i još prije izlaska iz kreveta, zauzeti položaj da se preko analnog otvora može prilijepiti ljepljiva traka, potom odlijepiti traku sa stakalca i čvrsto je pritisnuti preko analnog otvora (čmara) - uzeti „otisak“. Ljepljivu traku zatim, pazeći da ostane ispravljena/da se ne zgužva, ponovno nalijepiti duž stakalca (kao što je bila dobivena u laboratoriju). Takav preparat zamotati u papir i isti dan donijeti u laboratorij. Pretragu je poželjno ponoviti 2-3 puta u razmaku od nekoliko dana.

M4. URINOKULTURA – NAČIN UZIMANJA UZORKA URINA

Urin se mora uzeti mokreći direktno u sterilnu posudu, uz prethodnu posebnu higijensku pripremu.

Sterilnu posudu otvoriti opranim rukama, ne dodirujući s unutarnje strane niti posudu niti poklopac.

Neposredno prije uzimanja uzorka izvršiti temeljito pranje polnog organa i cijelog anogenitalnog područja – oprati se na uobičajeni način, samo što taj akt pranja treba ponoviti nekoliko puta za redom, ne treba se brisati peškirom (naročito ako je već korišten), a ako se pacijent želi obrisati – tada se mora obrisati isključivo čistim i ispeglanim peškirom.

ŽENA mora obratiti pažnju na temeljito pranje cijelog polnog organa, prepona i područja oko čmara.

MUŠKARAC osim što mora oprati polni organ 3 puta za redom na uobičajeni način, mora osobito obratiti pažnju na pranje prepucijuma (kožice), tako da prilikom pranja povlači kožicu prema tijelu.

NAČIN UZIMANJA UZORKA:

ŽENA: nakon higijene – žena čučne, a ako ne može čučnuti, onda u stojećem stavu jako razmakne noge. Potom opranim prstima (rukama) razmakne usne spolovila i počinje mokriti izvan posude brojeći do 4 sekunde. Tek petu sekundu mokrenja „uhvati mlaz mokraće u posudu“, a ostatak izmokri izvan posude.

MUŠKARAC: nakon higijene, opranim rukama povuče kožicu prema tijelu i počinje mokriti izvan posude brojeći do 4 sekunde. Tek petu sekundu mokrenja „uhvati mlaz mokraće u posudu“, a ostatak urina izmokri izvan posude.

Poslije uzimanja uzorka urina sterilnu posudicu odmah zatvoriti.

M5. URINOKULTURA – NAČIN UZIMANJA UZORKA URINA IZ KATETERA

Uzimanje urina za urinokulturu iz trajnog katetera vrši isključivo educirani zdravstveni radnik.

Uzorak urina je potrebno uzeti na dan izmjene katetera i to iz novog, tek postavljenog katetera. Nakon postavljanja katetera i kratkotrajnog pražnjenja mjehura, kateter treba presaviti u obliku slova "U" i sačekati da se urin nakupi. Zatim je potrebno dezinficirati 70 % alkoholom mjesto na kateteru gdje će se uraditi punkcija.

Kateter treba punktirati na mjestu između tijela pacijenta i prvog spoja katetera sa ostatkom sistema za kateterizaciju. Punkcija se vrši sterilnom špricom, aspirira se 5-10 ml urina i odmah prebaci u sterilnu posudu sa poklopcem.

Urin je potrebno transportovati u laboratoriju u toku 2 sata a ako transport traje duže onda urin treba čuvati pri temperaturi +4 °C. U pacijenata sa trajnim kateterom se u urin u kateteru ispiru i bakterije koje eventualno koloniziraju unutrašnju površinu katetera a ne samo bakterije iz mokraćnog mjehura.

Nalaz u kome se nađu i takve bakterije nije moguće interpretirati. Iz tog razloga se za uzorak nikako ne smije uzeti urin iz vrećice za akumulaciju urina.

Vrećica mora biti ispod nivoa katetera kako bi se spriječilo vraćanje urina iz vrećice u kateter i mokraćni mjehur.

M6. URIN – SAKUPLJANJE URINA U VREĆICU KOD MALE DJECE

Temeljito i na uobičajeni način treba oprati polni organ i područje oko čmara nekoliko puta zaredom. Preporuka je da se prije lijepljenja vrećice ne briše koža peškirom, nego lagano, iz daljine, suši fenom.

Roditelj, takođe dobro opranim rukama, lijepi vrećicu na suhu kožu, obuhvatajući vrećicom cijeli polni organ. Pričekati da dijete spontano mokri. Ukoliko se ne pomokri unutar 45 minuta – postupak pranja, sušenja i lijepljenja vrećice se mora ponoviti s novom neupotrijebljenom vrećicom. Nakon što se dijete pomokri – takav se uzorak ostavlja u vrećici (ne prelijeva se u drugu posudu ili vrećicu), koja se potom uloži u sterilnu posudu.

Bez obzira na koji je način prikupljen uzorak urina, uzorak se treba dostaviti u laboratoriju što prije, a do tada uzorak treba biti pohranjen u vrata od frižidera.

Prilikom transporta važno je NE nositi ga uz tijelo, u ruci, u automobilu blizu izvora topline ili na suncu, dakle mora se dostaviti na temperaturi frižidera.

M7. SPUTUM – UZIMANJE UZORKA ZA BAKTERIOLOŠKI PREGLED

Uzorak iskašljaja se uzima ujutro, neposredno nakon ustajanja.

Zube i usnu šupljinu treba isprati prokuhanom vodom ili sterilnom fiziološkom otopinom.

Zubi se peru četkicom, bez korištenja paste za zube. Ako pacijent ima zubnu protezu potrebno ju je izvaditi.

Pacijent se treba nekoliko puta dobro nakašljati a zatim iz dubine grudi iskašljati sadržaj direktno u posudicu.

NE PLJUVATI U POSUDICU NEGO ISKAŠLJATI SADRŽAJ DOBIVEN KAŠLJANJEM!

Potrebna količina sadržaja je oko 2 ml (najmanje 1 ml).

Uzorak se dostavlja u laboratoriju u roku od 2 sata, a ako transport traje duže onda uzorak treba čuvati pri temperaturi od +4°C, najduže do 24 sata.